

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

Освіта збереже Україну!

**Матеріали III Всеукраїнських Прокопенківських читань
(10 червня 2024 року)**

СИСТЕМА ЗАСТОСУВАННЯ ПРИКЛАДНИХ ЗАДАЧ У НАВЧАННІ УЧЕНИЦЬ ТА УЧНІВ АЛГЕБРИ І ПОЧАТКІВ АНАЛІЗУ Онищенко Катерина, Авілкіна Наталія, Жерновникова Оксана.....	380
ВПЛИВ ЛІДЕРА НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я КОМАНДИ Панченко Олексій.....	383
СИСТЕМА ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: СКЛАДОВІ ТА ЗАВДАННЯ Петришин Артур, Пономарьова Наталія.....	386
РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ У ФОРМУВАННІ ОСВІЧЕНОГО ТА РОЗВИНЕНОГО СУСПІЛЬСТВА Плахтєєва Вікторія	389
ДИДАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДОМАШНЬОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ В СУЧАСНІЙ ФІЗИЧНІЙ ОСВІТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ Пономаренко Ольга, Демедюк Роман	395
МЕТОДИЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ: ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ Пономарьова Наталія	398
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ Потикун Світлана, Жерновникова Оксана.....	402
СУСПІЛЬСТВО ТА СУЧАСНИЙ ВЧИТЕЛЬ Прилуцька Тетяна.....	406
МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЗВО Прищепов Микола.....	411
ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ УКРАЇНА У ПОЕТИЧНОМУ МОВОСВІТІ М. Ф. ЧЕРНЯВСЬКОГО Проскурін Іван.....	414
ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ З ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ: КОНТРОЛЬНИЙ ЕТАП Птушка Анастасія.....	418

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ У ФОРМУВАННІ ОСВІЧЕНОГО ТА РОЗВИНЕНОГО СУСПІЛЬСТВА

Плахтєєва Вікторія

кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна, e-mail: vipvita@gmail.com

Освіта вважається одним із найважливіших елементів суспільного розвитку. Від якості освіти залежить рівень розвитку країни. Національна доктрина розвитку освіти визначає її основою розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорукою майбутнього України, визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної і наукової життєдіяльності суспільства, відтворювачем і нарощувачем інтелектуального, духовного й економічного потенціалу суспільства, стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету та конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [1]. І ключовою фігурою в системі освіти є Вчитель, який не просто передає знання, формує навички і цінності, але й має значний вплив на розвиток держави.

Удосконалення системи освіти та підвищення значущості професії вчителя є основними чинниками успіху будь-якої держави. У цьому контексті педагогічні університети відіграють вирішальну роль.

У вересні – листопаді 2023 року за ініціативою ректора Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Юрія Бойчука відділ менеджменту і моніторингу діяльності університету провів онлайн-анкетування щодо ролі педагогічних університетів у сфері освіти, науки та розвитку суспільства, мета якого – визначення сучасної ролі педагогічних університетів, удосконалення їх діяльності щодо задоволення потреб освітян і суспільства.

Репрезентативна вибірка склала 2 671 респондент, серед яких студенти та випускники закладів вищої освіти педагогічного спрямування, педагогічні і науково-педагогічні працівники педагогічних університетів України, учителі та керівники закладів загальної середньої освіти, інші представники громадськості, основна частина яких – представники Новобаварського та Салтівського районів м. Харкова. Анкети перевірені на валідність і надійність шляхом проведення попереднього пілотного тесту анкети на групі респондентів ХНПУ імені Г. С. Сковороди та застосовано необхідні корективи на основі отриманих результатів. Було враховано контекст застосування анкети і характеристики цільової аудиторії під час її розробки. Дослідження проведене відповідно до етичних стандартів зі збереженням анонімності. Такий широкий загал опитаних надав значний обсяг даних для аналізу щодо розуміння поглядів громадськості на роль педагогічних університетів. Водночас було детально вивчено рекомендації респондентів і визначено можливі напрями для подальшого дослідження.

Для опитування було обрано ключові питання, які визначають роль педагогічних університетів і детально проаналізовано відповіді на них.

На першому етапі аналізу дослідження було розглянуто, яку функцію респонденти визнали найважливішою для педагогічних університетів. За результатами анкетування найважливішою функцією, обраною більшістю респондентів (84,5%) із багатьох запропонованих, є підготовка якісних педагогічних кадрів. Це свідчить про важливість педагогічних університетів як закладів вищої освіти для підготовки вчителів.

Далі було проаналізовано переконання учасників опитування щодо провідної ролі педагогічних університетів у підготовці вчителів та інших педагогічних працівників. Практично 9 із 10 респондентів (89,7%) вважають, що саме педагогічні університети відіграють ключову роль у підготовці вчителів, що свідчить про високий рівень довіри до їхньої ролі в системі освіти. Цей результат підкреслює суттєве значення педагогічних університетів у підготовці професіоналів, які мають важливий вплив на розвиток освіти та

формування майбутнього покоління громадян. Така підтримка також свідчить про високу довіру до якості педагогічної освіти, яку надають ці університети.

Один із основних аспектів дослідження – роль педагогічних університетів у впровадженні інновацій у педагогічну практику. Значний інтерес до інновацій свідчить про сучасний підхід до освіти. За результатами анкетування, співпраця із закладами освіти (62,6%) та розробка нових педагогічних методик (54,2%) визнані респондентами найважливішими чинниками для підтримки інновацій у педагогічній практиці. Те, що більшість опитаних визначила співпрацю із закладами освіти найважливішим чинником для підтримки інновацій у педагогічній практиці, свідчить про важливість партнерства і співпраці між педагогічними університетами та іншими закладами освіти. Більше половини опитаних розробку й упровадження нових педагогічних методик визначили важливим чинником, що підкреслює потребу в постійному оновленні педагогічних методик і підходів.

Дослідження педагогічних проблем та пошук нових підходів визнали важливими для підтримки інновацій у педагогічній практиці більше половини респондентів (50,7%), що свідчить про важливість наукової складової в підтримці інновацій у педагогіці.

Інтерес майже половини респондентів (47,8%) до розвитку цифрових технологій та їх упровадження свідчить про усвідомлення необхідності використання сучасних засобів задля підтримки інновацій в освітньому процесі.

Ці результати вказують на різноманітність чинників, які вважаються важливими для підтримки інновацій у педагогічній практиці і підкреслюють потребу в комплексному підході до розвитку інновацій у галузі освіти.

Далі було розглянуто, наскільки педагогічні університети сприяють розвитку лідерських якостей серед випускників. Значна більшість респондентів (89,7%) вважає, що педагогічні університети сприяють розвитку лідерських якостей. Це високий рівень підтримки, що свідчить про загальне усвідомлення важливості формування лідерських компетенцій у вчителів та інших педагогічних фахівців. Лідерськими якостями є: вміння приймати рішення,

мотивувати команду, ефективно співпрацювати та брати на себе відповідальність. Ці якості вважаються ключовими для успішної педагогічної кар'єри та внесення позитивних змін у сферу освіти. Отже, результати опитування свідчать про те, що більшість опитаних убачають важливу роль педагогічного університету в розвитку лідерських якостей своїх випускників.

Результати анкетування засвідчують, що педагогічні університети сприяють готовності майбутніх учителів працювати з учнями з особливими освітніми потребами. Забезпечення майбутніх учителів необхідними знаннями та навичками визначено респондентами (74,1%) як ключовий аспект ролі педагогічного університету в підтримці інклюзивної освіти. Значний відсоток респондентів відмітили визначальну роль педагогічних університетів у розробці інклюзивних методик (56%) та сприянні створенню інклюзивного середовища в закладах освіти (37,3%).

Ці результати свідчать про те, що опитані вважають педагогічний університет «основним гравцем» у підготовці вчителів до роботи в інклюзивному середовищі, а також у розробці методик та сприянні створенню відкритого для всіх освітнього простору.

Педагогічні університети відіграють провідну роль у розвитку педагогічної науки через проведення досліджень та наукових конференцій. Ми проаналізували, як респонденти оцінюють цю роль та які аспекти вони вважають найважливішими. Обмін досвідом між науковцями та практиками (у цьому роль педагогічних університетів убачають 55,6% респондентів) та розробка нових підходів до навчання і виховання (54,8%) є, на їхню думку, найважливішими завданнями в розвитку педагогічної науки.

Важливість ролі педагогічних університетів для сприяння обміну досвідом між науковцями та практиками підкреслює значення взаємодії між науковою спільнотою і вчителями-практиками з метою взаємного обміну знаннями та досвідом.

Роль педагогічних університетів у розробці нових підходів до навчання й виховання свідчить про здатність педагогічних ЗВО вносити новаторські

підходи та методики у сферу освіти, що сприяє постійному розвитку освітнього процесу.

Роль педагогічних університетів у формуванні наукової бази для педагогічної практики вбачають 47,2% респондентів, що вказує на важливість створення наукового підґрунтя, на основі якого вчитель може розробляти та впроваджувати свої педагогічні підходи.

Розширення знань у галузі педагогіки і психології (у цьому роль педагогічних університетів убачають 45,5% респондентів) свідчить про значущу роль університетів у розширенні загального рівня знань у галузі педагогіки та психології через проведення наукових досліджень і конференцій.

Ці результати підкреслюють важливість науково-дослідної роботи педагогічних університетів та їхню роль у формуванні нових підходів до навчання й виховання, обміну досвідом і створенні наукової бази для педагогічної практики.

Далі було проаналізовано, наскільки важливою є роль педагогічних університетів у підготовці педагогічних кадрів. Значна більшість респондентів (93,9%) вважає, що педагогічні університети мають велике значення для підготовки педагогічних кадрів зі знаннями та навичками для роботи в інформаційному суспільстві.

Це свідчить про узагальнену думку, що педагогічні університети відіграють важливу роль у відповіді на виклики, які виникають в інформаційному суспільстві. У сучасному інформаційному середовищі вчителі повинні мати не лише традиційні педагогічні знання, а й навички використання сучасних технологій, адаптуватися до нових методів навчання та ефективно взаємодіяти з інформаційними ресурсами.

Останній аспект аналізу було присвячено викликам, які постають перед педагогічними університетами в забезпеченні якісної підготовки вчителів та інших педагогічних працівників у майбутньому. Усі ці виклики були нами детально проаналізовані, порівняні з поточними освітніми тенденціями та дискусіями, зроблені ключові висновки. Це є темою окремого дослідження.

Результати анкетування свідчать, що педагогічні університети відіграють надважливу роль у формуванні педагогічних кадрів і сучасного освітнього простору. Їх завдання – навчати, виховувати та вносити інновації в галузь освіти. Ми повинні пам'ятати, що майбутнє нашої країни залежить від якості освіти, яку отримує молодь, і педагогічні університети відіграють провідну роль у цьому процесі та у формуванні освіченого й розвиненого суспільства. Вони не лише здійснюють підготовку висококваліфікованих фахівців, а й формують особистостей, які мають високий рівень соціальної відповідальності, упроваджують інновації, підвищують престиж професії вчителя, забезпечують безперервний професійний розвиток, проводять наукові дослідження і співпрацюють із міжнародними інституціями. Завдяки цьому педагогічні університети є однією з основних складових успіху та прогресу держави, сприяючи формуванню освіченого, культурного й розвиненого суспільства.

Література

1. Національна доктрина розвитку освіти. Київ, 2002А. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>